

Kulturarv Vikingstad

fortsätter på Internet - <http://hem.passagen.se/vikingstadhbf>

Medlemstidning för Vikingstads Hembygdsförening Nr 1 2002

Ordföranden har ordet:

Årsmötet:

Samtidigt med detta nummer av "Kulturarv Vikingstad" får du också kallelsen till vårt årsmöte som äger rum söndagen den 10 mars i Kyrkan Hus. Jag hoppas verkligen att Du kan komma då vi har viktiga saker att ta beslut om denna gång.

Sveriges Hembygdsförbund har skickat ut förslag på nya stadgar som man anser bättre fyller dagens behov och som vi inom styrelsen har anpassat till vår verksamhet. Detta förslag till nya stadgar hoppas jag att Du vill komma och ha åsikter om. För att alla ska kunna läsa dessa i lugn och ro före årsmötet finns de att hämta hemma hos Inga Jacobsson, Torsgatan 14A eller direkt från vår hemsida på Internet:

<http://w1.132.telia.com/~u13207360/hbgarden.htm>.

Gå in under "nästa aktivitet" där årsmötet behandlas så finns stadgarna där att ta hem.

Vill Du ha förslaget hemskickat så ring Inga på telefon 013-80304.

Kulturarv Vikingstad på Internet

Tack vare att Kulturarv Vikingstad nu även finns på Internet så har vi skapat kontakter med personer som på ett eller annat sätt har sina rötter i Vikingstad.

Vi har fått e-mail från bland annat USA och Belgien men också naturligtvis från personer på skilda håll i Sverige. Dessa har på ett aktivt sätt bidragit till utfyllandet av vissa kunskapsluckor som vi har haft

och också i något fall kunnat bidra med gamla fotografier härifrån trakten.

Kulturarv Vikingstad på Internet har vuxit ordentligt sedan vi startade i fjol sommar och hur det ser ut i dag och hur man kan använda det för leta i vår historia är vad jag kommer att förevisa på årsmötet.

I dagsläget finns här ett personregister på över 500 personer samt nära 200 fotografier. Här finns också beskrivningar av gamla torp samt berättelser från förr i tiden.

Kent Sigedal

Har Du släktingar i USA?

Hur många personer utvandrade från Vikingstad till USA? Vad hände där? Hur gick det för dem?

Dessa och andra frågor skulle vi gärna vilja veta lite mer om.

Om Du har släktingar som har utvandrat till USA, skriv ner vem det var, när de emigrerade med flera uppgifter som kan vara av allmänt intresse och skicka in det till:

Anette Sigedal
Gustad Skattegård
590 48 Vikingstad

Tack på förhand

Följande artikel var införd i Östgöta Correspondenten den 22 december 1939 och publiceras härmed med tillstånd av ÖC:s ansvarige utgivare Gunilla Beijbro-Högfelt

Två kyrkliga trotjänare i Vikingstad berätta

Efter 50 års tjänst vid Vikingstads kyrka kommer ringaren och orgeltramparen Karl Karlsson att draga sig tillbaka vid årsskiftet. Karlsson som är 78 år gammal, följes av sin broder, 75-åriga Johan Karlsson, fastän denne varit kyrkans tjänare "endast" 40 år.

Inför det förestående avskedet har Linköpings stiftsblad, som nu utkommit med årets fjärde häfte, haft en intervju med de bägge trotjänarna, vilka vi taga oss friheten återge.

När Karl Karlsson på 1880-talet tillträdde befattningen som ringkarl var arvudet 18 kr om året, och han omtalar, hur han endast motvilligt lämnade två kronor tillbaka, när lönen utbetalades till honom med två tiokronorssedlar. När han vädjade till den sparsamme kyrkokassören att få behålla de två kronorna också och denna begäran blev avslagen, svarade Karlsson: "Jag skall ge patron hela min årslön, om patron vill gå upp i tornet och ringa en enda gång".

Så småningom blev ju lönen väsentligt högre, och församlingen har visat sin stora erkänsla mot sina trotjänare genom att låta dem behålla lönen som pension, sedan de frånträtt sina uppdrag. Sedan "Kalle", som han i allmänhet kallas i socknen, under några år mot halva lönen skött orgeltramparetjänsten åt den gamle tramparen Gustaf Laudon, blev han så småningom av kyrkorådet vald till ordinarie orgeltrampare med en årslön av hela 30 kr., "så den tjänsten var ju bra betald", yttrade Kalle vid intervjun. Kyrkovaktarlönen var vid den tiden 50 kronor om året.

Johan efterträdde "August i Holmtorpet" som ringkarl. Johan berättar, att avgiften för gravöppning, ett arbete, som för två man tog en dag i anspråk, var vid den tiden 2 kr.

Troget och pålitligt ha de båda kyrkotjänarna under alla år skött sina tjänster. Det är många steg de trampat på kyrkvägen och uppför de branta torntrapporna. Intet väder har kunnat hindra dem att sköta sin tjänst, fastän de stundom vintertiden fått plumsa i snö upp till midjan för att ta sig fram till hemmen inne i skogen. God hälsa ha de alltid ägt, och på grund av sjukdom eller olycksfall ha de endast varit förhindrade en gång var.

Kalle som är en duktig berättare, omtalar, att han t.o.m. tjänstgjort en dag för mycket. Av tjänstgörande pastorsadjunkten, numera gammal kyrkoherde i stiftet, hade han en gång fått i uppdrag att gräva en liten barngrav till en följande dag, då jordfästningen skulle ske.

Graven var också färdig och klädd på utsatt tid, men några sörjande kom inte. I stället anlände till kyrkan ett ungt par, som ville ha sitt barn döpt. En mycket beklaglig förväxling hade skett. Kalle fick 50 öre av klockaren för sitt extra besvär och för att han skulle hålla tyst om saken. Av pastorn fick han löfte om en krona, "men den har jag inte fått än", slutade han den historien.

Som bevis på sin stora uppskattning utverkade församlingen för en del år sedan, att bröderna erhöles Patriotiska sällskapets guldmedalj, och det är en stor glädje såväl för de båda trotjänarna själva som för församlingen, när de på större högtidsdagar bära de välförtjänta hederstecknen på sina trogna bröst.

Flera tusen gånger ha de ringt församlingens inbyggare samman till gudstjänst och bortgångnas själar till ro, och många hundra äro de, som de bäddat ned i mullen.

Nyligen till förening inkommet:

Anna Jonsson född i Sörstad Ängen 1913 nedtecknade följande minnen från sin barndom 1971. På en liten lapp i den bok som detta var nedskrivit i hade Anna angivet att berättelsen skulle tillfalla Vikingstads Hembygdsförening efter hennes frånfalle.

Hemmet

Till Ängen flyttade mor och far från Hags gård i Slaka.

Stugan var på ett rum och ett litet kök, som var så litet att vi aldrig kunde sitta där och äta.

På sidan av köket var en ganska stor visthusbod.

Omkring 1920 fick far tillstånd av Patron Nelzén att taga bort väggen mellan köket och boden. På gaveln tog han upp ett fönster. Då blev köket så stort att vi kunde ha två liggplatser där. Förut fick vi alla ligga i rummet på vintern. På sommaren låg vi på en vind över rummet. Då bäddades med bolstrar på golvet och vi låg i en lång rad, så kallad syskonbädd. Förutom det vindsrummet fanns två vindsrum till. I ett förvarades vävstol med tillbehör och diverse skräp. I första rummet ovanför trappan hade far vete och råg som han lagrade efter tröskningen på hösten. Sedan tog han med en säck säd till Rakered kvarn för malning efter behov.

Stugan låg helt på berg så vi behövde aldrig kratta gården, men däremot fick vi sopa berget då mor hade städat.

I den första stugan växte vi upp sju stycken barn. Alla födda där utom Erik som var född i Slaka.

Herrgården

Stora byggnaden på Sörstad tyckte vi var fin med sina många rum. Gamla Patron Nelzén minns jag inte men hans fru en gammal fin dam, var sällan utanför huset och hade inget umgänge.

De hade två söner John och Nils. John reste till Amerika, blev sjuk och dog därute. Han sörjdes mycket av sin mor. Fru Nelzén hade sagt till far "Jag är tacksam så länge jag får leva och jag är tacksam när jag får sluta."

I den ena flygeln bodde kusken Valfrid i ett rum och kök. Deras dotter Sigrid var sömmerska. Mor sydde det mesta till oss. Mia och jag fick en gång gröna klänningar med helveckad kjol, höftlång jacka med krage i modell sjömanskrage. Sigrid sydde dom. Då var vi fina.

Rättare Nyman bodde i samma flygel. De hade en son som hette Josef. Där bodde också "Gamle Julle" som jag sedan skall skriva om. "Gamle Julle" hade arbetat på gården och när han inte orkade så mycket fick han bo där och fick gå in i herrgårdsköket och äta. Ett hembiträde blev han smått förälskad i och han vaktade då hon kom hem på kvällarna i sällskap med en pojkvän.

I den andra flygeln bodde ingen. Den användes som lagerlokal bland annat för äpplen. Där fanns också en trälåda innanför dörren där vi fick hämta vår post. Det var mycket roligt då det var ett brev med adress: Ängen Sörstad Bankeberg. På ett hus i närheten hängde vällingklockan.

Vällingklockan ringdes alltid av rättaren innan han gick till Dagsverkstugan för att dela ut arbetsorder.

Dagsverkstugan var en liten stuga invid trädgården. Jag minns den bäst som en plats där vi fick byta skor. Vägen mellan Ängen och herrgården var så bottenlös höst och vår så vi kunde aldrig gå till kyrkan eller åka till Linköping utan att bära med skor och byta i dagsverkstugan.

Skulle vi åka till Linköping fick vi gå till Bankeberg och åka tåg därifrån. Det var en promenad på en timme.

Jag var glad då vi hade kommit över bron vid Rakereds kvarn. Jag blev yr då vattnet forsade under bron men jag vågade aldrig tala om det.

En liten stig från Dagsverkstugan ledde till två hus där statarna bodde Jonssons, Erikssons och "Bull" Karlsson.

Fru Jonsson var alltid klädd i vitt förkläde. En vana från köksaplatsen på herrgårdar. Jonssons hem var alltid pyntat och fint. Villhard och Martin hette deras söner.

Erikssons familj var ganska stor, minst 4 barn. Familjen Erikssons ekonomi var dålig. Fru Eriksson klarade finanserna med att mjölka i ladugården. Dessutom vävde hon till hemslöjden. Alltså en duktig människa.

Karlssons minns jag inget av mera än att fru Karlsson kallades "Bulla" och var mycket kyrksam. Då var Henning Dahlberg kyrkoherde i Vikingstad. "Bulla" och "kyrk-Tilda", en liten gumma i svart challett från Bäckgården i Gunnarp (som då var ålderdomshem) fanns alltid i kyrkan.

I den andra "staten" som vi kallade de två husen bodde Vik som hade ansvar för ladugården. En riktig hederskarl som gick helt upp i sitt arbete. Fru Vik var mycket sjuk. Hur många barn de hade vet jag inte. Jag minns Harald, Elsa och den yngste Karl en mager och blek pojke.

Ungefär tio minuters gångväg från gården låg torpet Ängen där vi bodde. Där låg också Nysätter och Trädgårdstorpet. De som bodde i Nysätter hade inte djur men de arbetade vid gården.

Där bodde Anderséns. De hade många barn, Ellen, Allan, Gerda, Karl och Elsa. Ellen och Gerda hade plats som hembiträde.

Allan var på sjön tidvis. Elsa var hemma och Karl var agent för Åhlén & Holm. När han kom med katalogen på hösten fick vi bestämma vad vi ville köpa och sedan kom han med varorna före jul.

Han lagade också skor. Karl var smått förälskad i min syster Greta då de var ungefär 15 år. Varje julafton kom han och kastade ett paket på Greta. Det innehöll alltid en penna och ett apelsin.

Annas berättelse om sin barndom i Sörstad fortsätter i nästa nummer.

Har Du själv något att berätta? Skriv ner det och skicka in till

*Kent Sigedal
Gustad Skattegård
590 48 Vikingstad*